

ІНСТИТУТ
ФІЗИКИ
КОНДЕНСОВАНИХ
СИСТЕМ

ICMP-20-01U

Юрій Головач*, Роман Пляцко†, Галина Сварник‡

ПЕТЕР ПУЛЮЙ І АРХІВ ІВАНА ПУЛЮЯ

*ІФКС НАН України, 79011, м. Львів; Співпраця L^4 і Коледж докторантів із статистичної фізики складних систем, Ляйпціг-Лотарингія-Львів-Ковентрі, Європа; Університет Ковентрі, Ковентрі CV1 5FB, Велика Британія

†ІППММ ім. Я.С. Підстригача НАН України, 79060, м. Львів

‡ЛННБ України ім. В. Стефаника, 79000, м. Львів

УДК: 930.85

PACS: 01.65.+g, 01.60.+q

Петер Пулюй і архів Івана Пулюя

Юрій Головач, Роман Пляцко, Галина Сварник

Анотація. Петер Пулюй (1930–2017) – внук відомого українського вченого-фізика Івана Пулюя. Народився в Празі, більшу частину свого життя прожив у Австрії. Кінооператор, керівник фірми документальних фільмів, професор Університету мистецтв у Лінці. Підтримував тісні зв'язки з Україною, зокрема, передав низку документів з приватного архіву Івана Пулюя, що зберігалися в родині. Стаття містить біографічні відомості про членів родини Пулюїв та опис переданих документів.

Peter Puluj and the archive of Ivan Puluj

Yurij Holovatch, Roman Plyatsko, Halyna Svarnyk

Abstract. Peter Puluj (1930–2017) is the grandson of the famous Ukrainian physicist Ivan Puluj. Born in Prague, most of his life lived in Austria. Cinematographer, head of a documentary film company, professor at the University of Arts in Linz. He maintained close ties with Ukraine, in particular, handed over a series of documents from Ivan Puluj's private archive kept in the family. The article contains biographical information about members of the Puluj family and a description of the documents transmitted.

Подається в Фізичний збірник НТШ

Submitted to Physical Collection of the Shevchenko Scientific Society

Препринти Інституту фізики конденсованих систем НАН України розповсюджуються серед наукових та інформаційних установ. Вони також доступні по електронній комп'ютерній мережі на WWW-сервері інституту за адресою <http://www.icmp.lviv.ua/>

The preprints of the Institute for Condensed Matter Physics of the National Academy of Sciences of Ukraine are distributed to scientific and informational institutions. They also are available by computer network from Institute's WWW server (<http://www.icmp.lviv.ua/>)

Юрій Головач
Роман Пляцко
Галина Сварник

ПЕТЕР ПУЛЛОЙ І АРХІВ ІВАНА ПУЛЛОЯ

Роботу отримано 18 лютого 2020 р.

Затверджено до друку Вченою радою ІФКС НАН України

Рекомендовано до друку лабораторією статистичної фізики складних систем

Виготовлено при ІФКС НАН України

© Усі права застережені

Знайомству з Петером Пуллоєм – внуком славетного фізика й електротехніка Івана Пулюя, - непересічною особистістю і щирим симпатиком України, ми завдячуємо професорові, вченому-фізику Романові Гайді (1928–1998). Петер приїхав до Львова на конференцію до 150-річчя Івана Пулюя, яка відбулась у Львові 1995 р. значною мірою завдяки старанням проф. Гайдиди, і там ми зустрілись уперше. Пізніше знайомство продовжилось: один із нас (Юрій Головач) співпрацював з Інститутом теоретичної фізики університету ім. Йоганна Кеплера в австрійському Лінці і тому часто там бував, а Петер проживав у містечку Леондінг поблизу. Ми часто зустрічалися, знайомство переросло в щирі приязнь. Петер розпитував про події в Україні, часом просив перекладати тексти з української. Хоч і не розмовляв українською мовою, але цікавився всім, що у нас відбувається і, наскільки міг, намагався допомогти. Зокрема, фінансував разом із іншими членами родини перше видання монографії про свого славетного діда Івана Пулюя українською мовою, а згодом її переклад німецькою мовою [1]. За можливості передавав в Україну ліки, матеріали. Петер часто бував у Львові, цікавився архівними матеріалами про Івана Пулюя і роботою над дослідженням його наукової спадщини. Тож поступово всі троє співавторів цієї статті стали частіше з ним контактувати. В родині Петера Пулюя збереглась частина архіву Івана Пулюя і Петер вирішив передати деякі з родинних матеріалів до Львова. Передача відбулась у два етапи – в 2000 та 2011 рр. Опис першої частини документів здійснила один із авторів (архівістка Галина Сварник) [2], над другою частиною працювали уже ми втроєх – Юрій Головач, Роман Пляцко й Галина Сварник [3]. У цій статті ми вирішили, поряд із короткою біографічною довідкою, розповісти про передані Петером Пуллоєм документи Івана Пулюя й подати деякі ілюстрації.

1. Петер Пуллоей: короткі біографічні відомості

Петер Пуллоей народився 17 вересня 1930 р. у Празі в сім'ї Олександра-Ганса Пулюя (Alexander Hans Puluj, 12.05.1901, Прага - 31.12.1984, Літцдорф, Баварія, ФРН) і Анни Марії Юзефи Кершбаумер (Anna Maria Kerschbaumer, 7.5.1908, Краків - 25.7(8?).1963 Чезенатіко, Італія). Олександр-Ганс Пуллоей був інженером, зацікавлення технічними дисциплінами успадкував, мабуть, від свого батька, вченого Івана Пулюя [4, 5]. Повернувшись по закінченні Другої світової війни до Австрії, він береться до свого улюбленого заняття, як винахідник різних апаратів для фільмової індустрії. У 1949 р. О.-Г. Пуллоей заснував у

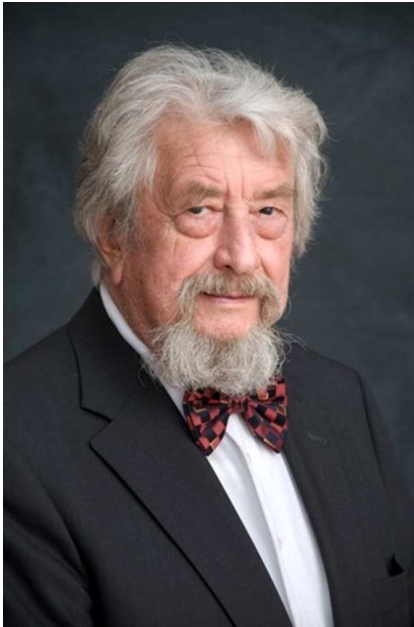

Рис. 1. Петер Пулюй (17.09.1930 – 24.11.2017).

м. Лінці, що у Верхній Австрії власне підприємство – кіностудію “Фрошберг” (Froschberg). Він завжди цікавився виробництвом фільмів, за які отримав медаль від австрійської держави. Його фільми “Забава камінцями” та “Сьогоднішнє містечко” одержали на міжнародній виставці в Берліні першу нагороду, а організація ЮНЕСКО набула право на їх висвітлювання. Окрім виробництва фільмів, він також керував однойменним лінцьким кінотеатром “Фрошберг” [6, 7].

Син Олександра-Ганса, Петер навчався в торговельній школі, а потім пройшов практичну підготовку як оператор у батьковій кіностудії в Лінці. Як оператор, Петер Пулюй почав знімати фільми вже у віці 26 років, також працював помічником режисера. Серед знятих ним фільмів - казок німецькою мовою такі як: “Столику, накрийся” (Tischlein, deck dich), “Швець” (Die Heinzelmännchen), “Бременські музиканти” (Die Bremer Stadtmusikanten). З 1950-х рр. він почав знімати також документальні фільми, а у 1965 р. був оператором короткометражного фільму режисера Яна Шванкмайера (Jan Švankmajer) “Забава камінцями” (Spiel mit Steinen). Детальніше з фільмографією Петера Пулюя можна ознайомитись на сайті

Рис. 2. Містечко Леондінг (Leonding, Haizenbachstrasse 98) – у цьому будинку жив Петер Пулюй з сім’єю, тут знаходилась його кінокомпанія та зберігались матеріали з архіву Івана Пулюя.

Рис. 3. Конверт з логотипом кінокомпанії “Peter Puluj Film- und Fernsehproduktion”.

“Internet movie database” [6]. В 1967 р. він очолює кінокомпанію і змінює її назву на “Puluj Filmproduktion” [8], а в 1970 переносить виробництво фільмів до Леондінга. Також викладає як професор в Університеті мистецтв у Лінці (Kunstuniversität Linz) і знімає передачі для австрійської компанії суспільного телерадіомовлення (Österreichischer Rundfunk, ORF). Починаючи з 1997 р. керівництво компанії переходить до третього покоління родини Пулюїв – Петерового сина Андрія та дочки Сабіни. Помер Петер Пулюй 24 листопада 2017 р. у віці 87 років [9].

2. Розмова з Петером Пулюєм, Лінц, 17.09.2011, кафе “Traxlmauer”

Один із авторів цієї статті (Юрій Головач) перебував у вересні 2011 р. у Відні, тож домовився про зустріч з Петером Пулюєм. Так випало, що зустрілися в Лінці якраз у день народження Петера. Тоді ж я і записав це інтерв'ю.

Рис. 4. Розмова Юрія Головача з Петером Пулюєм у “Café Traxlmauer”, Лінц, 17.09. 2011.

Де зберігалися документи, які Петер Пулюй передав 2000 і 2011 рр. до ЦДІА України у Львові?

Петер їх отримав у спадок від свого батька, Олександра-Ганса Пулюя (Alexander-Hans Puluj), який народився 12 травня 1901 у Празі, а помер 31 грудня 1984 р. у Літцдорфі в Баварії (ФРН) - сина Івана Пулюя. У Івана Пулюя було шестеро дітей (Петер думає, що всі вони народилися в Празі): Наталія, дружина відомого композитора Василя Барвінського, померла у Львові¹; Ольга (померла у Відні); Мімі (Maria Xenia Margareta), померла 2.2.1974 у Відні); Олександр-Ганс (див. вище); Пауль (помер 28 грудня 1986 правдоподібно у малому чеському селищі Свіяни біля Турнова (Swijan bei Turnov); Георг (Georg нар. 13.06.06 помер 23.01.1987 в Мюнхені). Родинні документи а також деякі пам'ятні речі Олександр-Ганс отримав від свого

¹Похована у родинному гробівці Барвінських на Личаківському цвинтарі, поле № 3.

батька, Івана Пулюя і від своєї сестри Ольги. Документи зберігалися в сім'ї Олександра-Ганса у Празі, Берліні та Лінці. Останнє місце перебування документів - Леондінг. В Олександра-Ганса було два сини - Петер (1930 р.н.) і Аксель (1939 р.н., живе біля м. Грац). Оскільки Петер - старший син, батько вирішив передати документи йому.

Адреса Петера Пулюя (останнє місцезнаходження документів):
A-4040, Leonding, Haizenbachstrasse 98 (фото додається, Рис. 2).

Які ще пам'ятки Івана Пулюя зберігаються в сім'ї Петера?

Альбом з фотографіями родини Пулюїв.² Ще вони мали дві скакертини від Івана Пулюя. Альфреда Пулюй (друга дружина Олександра-Ганса) була мисткинею, і зробила з них артистичні об'єкти. Один з цих об'єктів зберігається в сім'ї Петера. Решта були в музеї Пулюїв в Розенгаймі (Rosenheim) у Баварії. Невідомо, чи цей музей ще існує. Коли Іван Пулюй помер, його дружина Катерина Стожницька переїхала з Праги до Львова, до дочки Наталії (Барвінської). Вже тоді частина речей залишилась в Празі. Дещо було в родині Барвінських, та коли їх заслали до Сибіру, багато речей залишилося тоді у Львові³. Де міг зберігатися науковий архів діда, Івана Пулюя⁴ – у Львові чи в Празі – цього Петер не знав.

3. Про перепоховання Івана Пулюя

Петер Пулюй вважав, що останки Івана Пулюя мають бути перепоховані в Україні. Серед аргументів, вказував на те, що в тексті посмертного оголошення (клепсидри) Івана Пулюя вказується, що така воля родини і, можливо, такою була воля і самого Івана Пулюя. Оригінал оголошення зберігається в родинному архіві. У зв'язку з

²Петер Пулюй люб'язно дозволив нам зробити фотокопії з родинного альбому. Деякі з них подаємо у цій публікації вперше.

³Після арешту в січні 1948 р. Василя Барвінського та Наталії Пулюй родинний архів, у тому числі частина документів Івана Пулюя, потрапили на чорний ринок у Львові. Саме їх придбав радянський літератор Тиміш Одудько, який продав їх у 1949 р. Відділу рукописів Інституту літератури АН УРСР у Києві. Серед цих документів були: 47 листів І. Пулюя і до нього, оригінал і два примірники першого видання книги Пулюя "Нові і перемінні звізди"(1881), листи П. Куліша до О.Барвінського та І. Пулюя, передруковане листування О. Барвінського й Пулюя "з їх власних архівів". Окрім того, у складі забраних зі Львова до Києва рукописних фондів Бібліотеки НТШ було взаємне листування Ганни Барвінок та І. Пулюя. Документи про це опубліковані в [10].

⁴Частина архівних матеріалів І. Пулюя розміщені на сайті “Електронний фонд Івана Пулюя” [11].

цим Петер Пуллой звертався до українських урядовців, однак дотепер це питання залишається невирішеним. Додаємо переклади тексту оголошення⁵ [2] і листа Петера Пуллой до Українського інституту національної пам'яті при Кабінеті Міністрів України.

Посмертне оголошення (клепсидра) Івана Пуллой

Придворний радник Др. І. ПУЛЛОЙ

звич. професор електротехніки в цісарсько-королівській німецькій технічній Вищій школі, командор ордену Франца-Йосифа, кавалер цісарського ордену залізної Корони III класу, etc.

тихо спочив 31 січня 1918 р. о 7 годині вечора.

Тлінні останки нашого дорогого доброго Чоловіка і Батька будуть осячені у вівторок, 5 лютого 1918 р. о 4 годині по обіді і поховані на Сміхівському цвинтарі - доки обставини дозволять йому знайти вічний спочинок у рідній землі.

РОДИНА

Лист Петера Пуллой до Українського інституту національної пам'яті при Кабінеті Міністрів України

В Український Інститут Національної Пам'яті при Кабінеті Міністрів України
Київ

Тема: Проф. Др. Іван Пуллой

Леондінг, 10.12.2008 р.

Вельмишановні Пані та Панове!

Я довідався про Вашу установу від проф. Головача зі Львова і наслідуюсь попросити Вашої допомоги і відповідної підтримки. Мій Дід, проф. Іван Пуллой, помер 1918 року в Празі. Тодішні політичні обставини не дозволили виконати його останню волю - бути похованим у батьківській землі. Про цей заповіт можна дізнатися із клепсидри (посмертного оголошення), копію якої я долучаю. Він був 'тимчасово' похований у Празі, де і спочиває до цих пір. Після того,

⁵Оригінал – німецькою мовою. Переклад Ю.Г.

як Україна стала суверенною державою і політичні обставини змінилися, було б добре нарешті виконати його останню волю і здійснити перепоховання.

Як пенсіонер я, на жаль, не можу фінансово підтримати таке перепоховання і тому прошу Вас здійснити клопотання перед відповідними установами, покликаним для патріотичних справ, щоб виконати бажання великого українського вченого і допомогти моєму Дідові знайти спочинок в рідній землі.

В надії на Ваше зацікавлення, з глибокою повагою

Проф. Петер Пуллой

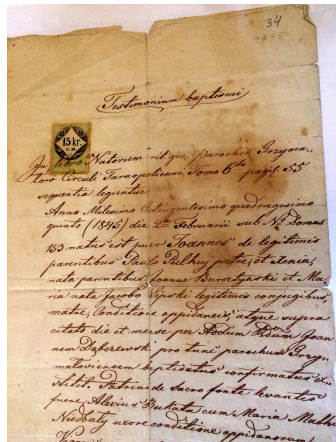
4. Перелік документів Івана Пуллой, переданих Петером Пуллоєм до Центрального державного історичного архіву України у Львові у 2000 р.

Подані нижче документи зберігаються в ЦДІА України у Львові: ф. 309 (НТШ), оп. 1, спр. 2892, 51 арк. Звернемо особливу увагу на те, що згідно з цими документами Іван Пуллой упродовж 1867–1871 рр. успішно склав іспити з багатьох лекційних курсів з математики і фізики у Віденському університеті (дев'ять – з оцінкою “відмінно” і лише один – “добре”). При цьому при складанні перших семи іспитів він одночасно навчався в Греко-католицькій духовній семінарії у Відні й лише згодом – на філософському факультеті Віденського університету.

1. 31 березня 1889, Відень. Підтвердження ц.-к. Міністерства віросповідань і освіти у Відні про надання права викладання д-ру Івану Пуллоєм, підписане ректором ц.-к. Вищої німецької технічної школи в Празі. *Оригінал, рук., нім. мова. Арк. 1.*
2. 30 травня 1841, Грималів⁶. Свідоцтво про одруження Павла Пульгуя⁷ (Пуллой), сина Миколи та Йосифи Файки, г.-кат. віросповідання, віком 20 років з Ксенією Бурштинською, дочкою Івана та Марії Липської, г.-кат., віком 17 років, місцевих мешканців. *Оригінал, рук., друк, лат. мова. Арк. 2.*

⁶До 1945 р. назва населеного пункту писалася саме так, у подальшому - Гримайлів.

⁷У тогочасних офіційних документах є різні варіанти написання прізвища як латинськими, так і кириличними літерами (різна транслітерація). Це не означає його зміну власниками - усі відомі листи Івана і Павла підписані однозначно - “Пуллой”.

N. E. 2712⁵

Todtenschein
ausgestellt aus der Sterbematr.

da **Erzherzogthum Oesterreich** Amtes **Smichow** vom Jahre 1918 Fol. 43

Land: **Bohmen** h. l. Diocesis: **Prag**
 P. l. Bezirk: **Prag III** Woiwods: **Bohmen**
 Gerichts-Bezirk: **Prag III** P. l. Bezirk: **Erzherzogthum Oesterreich**

Tag des Todes	31. Januar 1918	das ist ein Tausend
Monat	Januar	neinhundert
Jahr	1918	achtzehn
Sterbeort	Smichow 1868	
Hausnummer		
Der Verstorbene	P. I. Johann Puljuga, Sohn des Johann Puljuga, geb. 21. I. 1845, in Smichow, Böhmen, Ehegatte von Maria Puljuga, geb. 26. V. 1800, in Grimalowitz, Galizien, Oesterreich.	
Religion	römisch-katholisch	Alter 72 II - 1845
Stand	Widwer	
Ort der Beerdigung	Smichow	
Krankheit	Leucinämie	

Рис. 5. Метрика народження (1845) і свідоцтво про смерть (1918) Івана Пулюя.

3. 5 травня 1938, Грималів, Відень. Лист пароха о. Петра Процика до г.-кат. уряду парохії церкви св. Варвари у Відні про належність Миколи Пульгуя (Пулюя), батька Павла Пульгуя (Пулюя), нар. 6.X.1792 р. і Йосифи, ур. Файка, нар. 8.IV.1796 р., матері Павла Пульгуя (Пулюя), як і Івана Бурштинського, батька Ксенії, ур. Бурштинської, нар. 21.I.1799 р. у Грималові і Марії, ур. Липської, нар. 26.V.1800 р. у Грималові до християнської конфесії, греко-католицького віросповідання. *Оригінал, рук., укр. мова. Документ засвідчений печаткою гр.-кат. парохіяльного уряду в Грималові. Арк. 3.*

За. 5 травня 1938, Грималів. Підтвердження пароха в Грималові о. Петра Процика про належність родини Пулюїв та Бурштинських до греко-католицької конфесії. *Оригінал, маш., переклад з укр. на нім. мову. Арк. 4.*

4. 31 січня 1918, Прага. Свідоцтво про смерть проф. д-ра Івана Пулюя, надвірного радника, професора ц.-к. Вищої технічної школи в Празі, чоловіка Катерини ур. Стожїцької (Katarina geb. Stožicky), римо-кат. віросповідання, нар. 2.II.1845, одружений. Помер 31 січня, похований 3 лютого; місце поховання - Сміхів; причина смерті - карцинома шлунку. *Оригінал, рук., друк., нім. мова. Арк. 5.*

5. 15 квітня 1867, Відень. Довідка про те, що студент теологі-

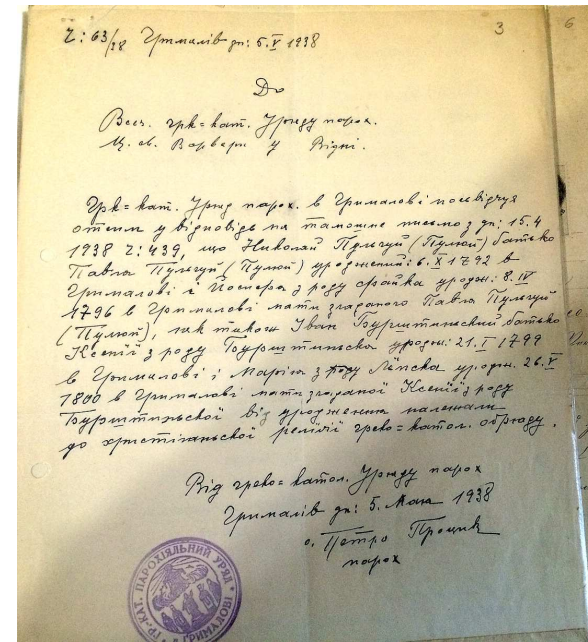

Рис. 6. Довідка про конфесію родини Пулюїв.

чного факультету Віденського університету Іван Пулюй прослухав курс лекцій з теорії алгебраїчних рівнянь (Theorie der algebraischen Gleichungen) протягом зимового семестру 1867/8 рр. з відмінним результатом. *Оригінал, рук., нім. мова. Арк. 6.*

6. 28 листопада 1916, Прага. Привітання професорської колегії ц.-к. Вищої німецької технічної школи в Празі надвірному раднику проф. Іванові Пулюю з нагоди нагородження останнього орденом Франца-Йозефа. *Оригінал, маш., нім. мова. Арк. 7.*

7. 20 квітня 1868, Відень. Довідка про те, що студент теологічного факультету Віденського університету І. Пулюй прослухав курс лекцій з диференціального числення та інтегрування диференціальних формул із застосуванням у геометрії (Differentialrechnung und Integration der Differential-Formeln mit Anwendungen in der Geometrie) протягом зимового семестру 1867/8 рр. з відмінним результатом. *Оригінал, рук., нім. мова. Арк. 8.*

8. 5 травня 1868, Відень. Довідка про те, що студент теологічного факультету Віденського університету Іван Пуллою прослухав курс лекцій з алгебраїчного аналізу із включенням елементів теорії чисел (Algebraische Analysis mit Einschluss der Elemente der Zahlen-Theorie) протягом зимового семестру 1867/8 рр. з відмінним результатом. *Оригінал, рук., нім. мова. Арк. 9.*
9. 26 жовтня 1868, Відень. Довідка про те, що студент теологічного факультету Віденського університету Іван Пуллою прослухав курс лекцій з диференціальних рівнянь і варіаційного числення з застосуванням у геометрії (Differentialgleichungen] und Variationsrechnung mit Anwendungen in der Geom[etrie]) протягом літнього семестру 1868 р. з відмінним результатом. *Оригінал, рук., нім. мова. Арк. 10.*
10. 16 квітня 1869, Відень. Довідка про те, що студент теологічного факультету Віденського університету Іван Пуллою прослухав курс лекцій з аналітичної механіки (Analitische Mechanik) протягом зимового семестру 1868/9 рр. з відмінним результатом. *Оригінал, рук., нім. мова. Арк. 11.*
11. 10 липня 1869, Відень. Довідка про те, що студент теологічного факультету Віденського університету Іван Пуллою прослухав курс лекцій з аналітичної механіки (Analitische Mechanik) протягом літнього семестру 1869 рр. з відмінним результатом. *Оригінал, рук., нім. мова. Арк. 12.*
12. 15 жовтня 1869, Відень. Довідка про те, що студент теологічного факультету Віденського університету Іван Пуллою прослухав курс лекцій зі сферичної тригонометрії (Sphaerische Trigonometrie) протягом літнього семестру 1869 р. з відмінним результатом. *Оригінал, рук., нім. мова. Арк. 13.*
13. 15 грудня 1869, Відень. Свідоцтво про те, що Іван Пуллою з Грималова був вписаний до реєстру студентів філософського факультету ц.-к. Віденського університету. Засвідчене печаткою Віденського університету. *Оригінал, рук., друк., лат. мова. Арк. 14.*
14. 10 квітня 1870, Відень. Довідка про те, що студент філософського факультету Віденського університету Іван Пуллою прослухав курс лекцій з алгебраїчного аналізу (Algebraische Analysis) протягом зимового семестру 1870 р. з відмінним результатом. *Оригінал, рук., нім. мова. Арк. 15.*

15. 12 травня 1870, Відень. Довідка про те, що студент філософського факультету Віденського університету Іван Пуллою прослухав курс лекцій з механіки твердих і рідких тіл (Mechanik fester und flüssiger Körper) протягом зимового семестру 1870 р. з добрим результатом. *Оригінал, рук., нім. мова. Арк. 16.*
16. 3 січня 1871, Відень. Довідка про те, що студент філософського факультету Віденського університету Іван Пуллою прослухав курс лекцій про звук і світло (Schall und Licht) протягом літнього семестру 1870 р. з відмінним результатом. *Оригінал, рук., нім. мова. Арк. 17.*
17. 20 листопада 1872, Відень. Екзаменаційне свідоцтво про складання І. Пуллою іспиту з математики і фізики на право викладання в гімназії. *Оригінал, рук., нім. мова. Арк. 18.*
18. 22 червня 1875. Відгук ц.-к. Військово-морської академії у Фіуме про роботу д-ра Івана Пуллою асистентом від 1 жовтня 1874 р. *Оригінал, рук., нім. мова. Арк. 21.*
19. 1 червня 1875 Відень. Свідоцтво про наукову роботу проф. І. Пуллою у Фізичному кабінеті Віденського університету протягом 1872–1874 рр. *Оригінал, рук., нім. мова. Арк. 22.*
20. 14 вересня 1877, Відень. Лист ц.-к. Міністерства віросповідань і освіти у Відні про необхідність обов'язкової нострифікації диплому доктора філософії Страсбурзького університету для допуску до приват-доцентури з фізики. *Оригінал, рук., нім. мова. Арк. 23.*
21. 11 квітня 1879, Відень. Свідоцтво про наукову роботу проф. І. Пуллою у Фізичному кабінеті Віденського університету від 1 жовтня 1876 р. *Оригінал, рук., нім. мова. Арк. 24.*
22. 2 листопада 1883, Відень. Подання до ц.-к. Міністерства віросповідань і освіти у Відні про надання І. Пуллою посади в ц.-к. Вищій технічній школі в Празі. *Оригінал, рук., нім. мова. Арк. 25.*
23. 15 серпня 1884, Відень. Указ цісаря про затвердження д-ра Івана Пуллою звичайним професором кафедри експериментальної і технічної фізики ц.-к. Вищої німецької технічної школи в Празі від 1 жовтня 1884 р. *Оригінал, рук., нім. мова. Арк. 27.*

24. 22 червня 1886, Прага. Лист ц.-к. Богемського Намісництва до І. Пулюя про призначення його до складу екзаменаційної комісії для цивільних інженерів та архітекторів. *Оригінал, рук., нім. мова. Арк. 29.*
25. 19 січня 1888, Прага. Декрет ц.-к. Торговельного суду в Празі про затвердження д-ра Івана Пулюя, проф. ц.-к. Вищої німецької технічної школи в Празі експертом в ділянці “електротехніки”. *Оригінал, рук., нім. мова. Арк. 30.*
26. 19 лютого 1889, Прага. Лист ц.-к. Богемського Намісництва до ректорату ц.-к. Вищої німецької технічної школи в Празі про затвердження спеціального курсу з електротехніки на 1888/9 н.р., який має викладати проф. І. Пулюй. *Оригінал, рук., нім. мова. Арк. 31.*
27. 3 листопада 1896, Прага. Лист ц.-к. Богемського Намісництва до ректорату ц.-к. Вищої німецької технічної школи в Празі про затвердження спеціального курсу з електротехніки на 1897/98 н.р., який має викладати звичайний проф. І. Пулюй. *Оригінал, рук., нім. мова. Арк. 32.*
28. 1845, Грималів. Витяг з метричної книги парохії Грималів Тернопільського округу, (т. 6, стор. 55), будинок № 153, про народження 2 лютого 1845 р. і хрещення Івана, сина Павла Пульгуя і Ксенії, дочки Івана Бурштинського і Марії ур. дочки Якова Липського. *Засвідчена копія, рук., лат. мова. Арк. 34.*
29. 22 лютого 1898, Прага. Розпорядження ц.-к. Богемського Намісництва до ц.-к. Крайової центральної каси в Празі про затвердження спеціального курсу з електротехніки на 1897/98 н.р., який має викладати звичайний проф. І. Пулюй. *Засвідчена копія, рук., нім. мова. Арк. 35.*
30. 5 жовтня 1898, Прага. Повідомлення Президії ц.-к. Богемського Намісництва про порядок встановлення платні і стягнення податків для викладачів вищих навчальних закладів. *Оригінал, рук., нім. мова. Арк. 36.*
31. 3 жовтня 1899, Прага. Лист ректорату ц.-к. Вищої німецької технічної школи в Празі до проф. Івана Пулюя про виплату належних йому надбавок до платні. *Оригінал, рук., нім. мова. Арк. 37.*

32. 19 липня 1901, Прага. Лист ректорату ц.-к. Вищої німецької технічної школи в Празі до проф. Івана Пулюя про обрання його деканом хімічного факультету на 1901/1902 н.р. і запрошення до участі в роботі приймальної комісії на 1901/1902 н.р. *Оригінал, рук., нім. мова. Арк. 38.*
33. 9 грудня 1905, Санки-Петербург. Лист С.-Петербурзького Цензурного комітету МВС Російської імперії про прийняття до друку брошури І. Пулюя “Нові і перемінні звізди, написав Проф. Др. І. Пулюй, третє доповнене виданнє”, – за умови застосування до тексту правил правопису російської мови. *Оригінал, рук., рос. мова. Арк. 39.*
34. 18 жовтня 1902, Прага. Лист ц.-к. Міністерства віросповідань і освіти про затвердження імператором Івана Пулюя у званні звичайного професора ц.-к. Вищої німецької технічної школи в Празі з належними йому виплатами. *Оригінал, рук., нім. мова. Арк. 40.*
35. 30 листопада 1905, Прага. Запит Президії ц.-к. Крайового суду в Празі до І. Пулюя, чи він має намір і надалі виконувати обов’язки експерта в ділянці “електротехніки”. *Оригінал, маш., рук., чес., нім. мова. Арк. 41.*
36. 28 жовтня 1909, Відень. Повідомлення ц.-к. Міністерства публічних робіт у Відні про рішення імператора продовжити участь звич. проф. ц.-к. Вищої німецької технічної школи в Празі І. Пулюя на посаді непостійного члена ц.-к. Патентного бюро на наступні п’ять років. *Оригінал, маш., нім. мова. Арк. 42.*
37. 28 листопада 1910, Відень. Лист ц.-к. Міністра віросповідань і освіти у Відні до Івана Пулюя про надання йому імператором титулу надвірного радника. *Оригінал, маш., нім. мова. Арк. 43.*
38. 11 грудня 1910, Прага. Лист ректорату ц.-к. Вищої німецької технічної школи в Празі до звич. проф. Івана Пулюя з привітанням з нагоди надання йому титулу ц.-к. надвірного радника та про переслання йому відповідного декрету. *Оригінал, маш., нім. мова. Арк. 44.*
39. 27 вересня 1914, Прага. Лист ц.-к. Намісництва для королівства Богемія до ц.-к. надвірного радника дра Івана Пулюя, проф. ц.-к. Вищої німецької технічної школи в Празі про призначення

його членом экзаменаційної комісії для німецьких здобувачів звання цивільного інженера електротехніки. *Оригінал, маш., нім. мова. Арк. 45.*

40. 7 березня 1915, Прага. Лист ц.-к. Богемського Намісництва до ректорату ц.-к. Вищої німецької технічної школи в Празі про 70-річчя ц.-к. надвірного радника проф. дра Івана Пулюя та про виконання ним своїх викладацьких обов'язків до закінчення 1915/16 н.р. *Засвідчена копія, маш., нім. мова. Арк. 46.*
41. 19 лютого 1916, Прага. Лист ректорату ц.-к. Вищої німецької технічної школи в Празі до ц.-к. надвірного радника проф. дра Івана Пулюя, керівника кафедри електротехніки про відшкодування оплаченого ним рахунку столярської фірми Johann Choděra в Празі. *Оригінал, маш., нім. мова. Арк. 48.*
42. 20 липня 1909, Прага. Лист ректорату ц.-к. Вищої німецької технічної школи в Празі до ц.-к. надвірного радника проф. електротехніки дра Івана Пулюя про підвищення йому платні від 1 жовтня 1909 р. *Засвідчена копія, маш., нім. мова. Арк. 49.*
43. 24 травня 1876, Страсбург. Диплом Страсбурзького університету про надання звання доктора натурфілософії Іванові Пулюю з Грималова на підставі захисту дисертації “Über die Abhängigkeit der Reibung der Gase von der Temperatur” (“Про залежність тертя газів від температури”). *Оригінал, друк, лат. мова. Арк. 50.*
44. 31 січня 1918, Прага. Клепсидра про смерть “надвірного радника дра І. Пулюя, звич., публ. професора електротехніки в ц.-к. Вищій німецькій технічній школі, командора ордена Франца-Йосифа, кавалера австр. цісарськ. ордена залізної Корони III класу, etc., який тихо упокоївся 31 січня 1918 р. о 7-й годині вечора. Тлінні останки нашого любого доброго Чоловіка і Батька будуть освячені у вівторок, 5 лютого 1918 р. о 4 годині пополудні у цвинтарній каплиці Мальвазинка й тимчасово поховані на Сміхівському цвинтарі - доки обставини дозволять йому знайти вічний спочинок у рідній землі. - Родина”. *Оригінал, друк, нім. мова. Арк. 51.*

5. Перелік документів Івана Пулюя, переданих Пулюєм до Центрального державного історичного архіву України у Львові 5.09.2011 р.

Подані нижче документи зберігаються в ЦДІА України у Львові: ф. 309 (НТШ), оп. 1, спр. 2893-2900 (1884-1920, 1939 рр.), 404 арк.

1. Біографія Івана Пулюя [до 1906 р.]. Ксерокопія, 7 арк.
2. Документи про спадщину батька, Павла Пулюя, та судові документи в цій справі (1891-1896), 24 арк.
3. Справа будівництва пам'ятника на могилі батьків Івана Пулюя у Грималові (1911-1912), 9 арк.

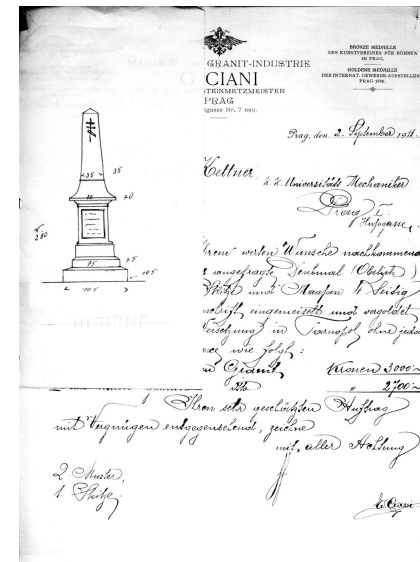

Рис. 7. Лист фірми Granit-Industrie CIANI (Прага, 2.09.1911 р.) із ескізом пам'ятника на могилі батьків Івана Пулюя у Гримайлові.

4. Фінансові документи І. Пулюя (1886-1887), 1 арк.
5. Листи Івана Пулюя до:
 - 5.1 батька, Павла Пулюя (1890-1892, б/д), 9 арк.;
 - 5.2 сестри [...] (1912), 2 арк.;

- 5.3 дітей (1900, 1917). Оригінал, ксерокопія, 4 арк.;
- 5.4 швагерки Марії, сестри дружини Катерини (1910), 2 арк.;
- 5.5 Михайла Бурштинського (1917), 2 арк.

6. Листи до Івана Пулюя:

- 6.1 батька, Павла Пулюя (1874-1893), 112 арк.;
- 6.2 брата Михайла (1881-1917), 23 арк.;
- 6.3 листи брата, Михайла Пулюя, до батька, Павла Пулюя (1888-1889), 4 арк.;
- 6.4 сестри Марцелі Кухарської (1898-1917), 13 арк.;
- 6.5 сестри Євдокії (Явдоні) Тишецької (1898-1912), 28 арк.;
- 6.6 сестри Павлини Скібіцької (1890-1911), 8 арк.;
- 6.7 родини Скібіцьких (1911), 7 арк.;
- 6.8 дружини Катерини-Йосифи-Марії Пулюй до дітей, внуків і сестри Марії (1920, 1938/39, б/д), 5 арк.;
- 6.9 теці і тестя до Івана Пулюя (1900), 2 арк.;
- 6.10 теці і тестя Івана Пулюя до внуків (1900-1902), 7 арк.;
- 6.11 дітей Івана Пулюя: Олександра, Павла, Георга (1908, 1913), 3 арк.;
- 6.12 племінника, Євстахія Пеліха (1898, 1915, 1916), 4 арк.;
- 6.13 племінника, Йосипа Тишецького (1917), 1 арк.;
- 6.14 двоюрідного брата (?) Йосипа Бурштинського (1889), 3 арк.;
- 6.15 свояка (?) Михайла Бурштинського (1892-1917), 25 арк.;

7. Документи родини Івана Пулюя:

- 7.1 лист батька, Павла Пулюя, до Е. Будісавлевіча (1875), 1 арк.;
- 7.2 лист Марії до сестри, Катерини Пулюй (1900), 1 арк.;
- 7.3 конспект з фізики доньки, Ольги Пулюй (1908-1909), 11 арк. та групова поштова картка до неї (1914), 1 арк.;
- 7.4 записки дружини, Катерини Пулюй (?) (б/д), 2 арк.;

8. Листи Івана Пулюя до різних осіб:

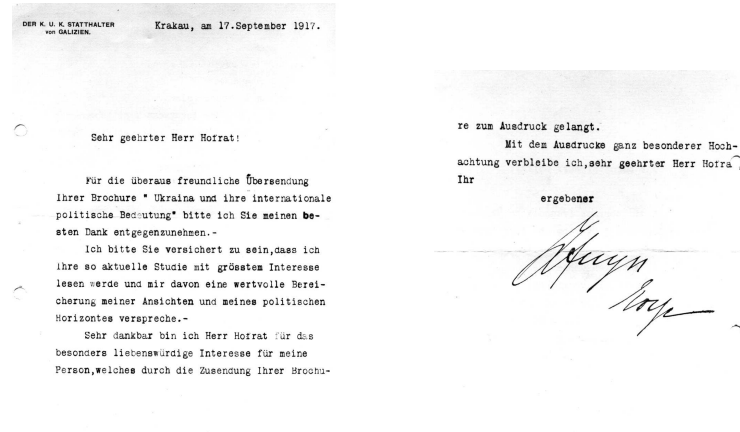

Рис. 8. Лист цісарсько-королівського намісника Галичини до Івана Пулюя (17.09. 1917 р.).

- 8.1 о. С. Білинського (1916), 11 арк.;
- 8.2 І. Горбачевського (1917), 2 арк.;
- 8.3 о. І. Гриньоха (1914), 5 арк.;
- 8.4 братів Сіменс і Ко (чернетки і відповіді) (1885), 6 арк.;
- 8.5 невстановленої особи (1901), 1 арк.

9. Листи окремих осіб та організацій до Івана Пулюя:

- 9.1 Е. Будісавлевіча, 3 арк.;
- 9.2 А. Вассермундта (1888), 1 арк.;
- 9.3 С. Гроздовського (1887), 2 арк.;
- 9.4 д-ра Каловича (б/д), 4 арк.;
- 9.5 М. Кашмарки (1889), 1 арк.;
- 9.6 М. Кметика (1892) 2 арк.;
- 9.7 адвоката Г. Коффера (1897-1898), 3 арк.;
- 9.8 адвоката Лошніва (1889-1892), 13 арк.;
- 9.9 С. Маначинського (1893), 1 арк.;
- 9.10 намісника Галичини (1917), 3 арк.;
- 9.11 невідомого зі Львова (б/д), 2 арк.;

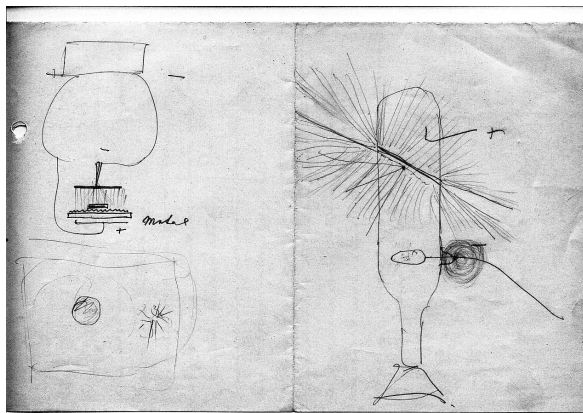

Рис. 9. Рисунок лампи, зроблений Іваном Пулюєм на звороті листа адвоката Р. Пьонткевича від 15.04.1896.

- 9.12 Пюрка [Михайла] (1886), 1 арк.;
- 9.13 адвоката Р. Пьонткевича (1896), 3 арк. На листі з 15.04.1896 є рисунки, зроблені рукою Івана Пулюя: лампа, електро-станція;
- 9.14 І. Слипа (1912), 1 арк.;
- 9.15 К. Сушкевича (1877, 1878), 3 арк.;
- 9.16 М. Шведівни (б/д), 1 арк.;
- 9.17 С. Шухевича (1884), 1 арк.;
- 9.18 НТШ до Ю. Романчука, К. Левицького, І. Горбачевського, О. Колеси та І. Пулюя та лист І. Пулюя до Ю. Романчука (1916), 7 арк.;
- 9.19 т-ва "Січ" у Відні (1891), 2 арк.

- 10. Лист Олександри Бажанської до невстановленої особи (б/д), 3 арк.

6. Родинний альбом Пулюїв

У родині Пулюїв зберігається родинний фотоальбом. Його опис було складено за оригінальними підписами німецькою мовою, зроблени-

Рис. 10. Іван Пулюй, Відень, 1870 (зліва) і Прага, 1896 (справа).

ми, очевидно, Олександром-Гансом Пулюєм. Подаємо в перекладі українською мовою.⁸

Підписи до фотографій з родинного альбому Пулюїв

001. 1911. Експерсія електротехніків до Лінцу. Гора Постлінгберг з лінцького Урфару.

002. 6 січня 1915. Вечір на українське Різдво. Верхній ряд: підстаршина ? Саврун ?, Ганс Пулюй, підхорунжий Микола Венгжин (Угрин), пан Солтис???, військ. лікар др Рихло, ? і ?, далі Василь Барвінський, ? і ?, підстаршина Даниленко, ? – [...] Солтис; Нижній ряд: Мімі, Мама, Тато, пані Солтис [...] її чоловік, Павло з заплющеними очима.

Під фотографією конверт з адресою Даниленка з Кайзердорфу, Галичина і зворотньою адресою: Вороновиця Вінницької області, цукрова фабрика в Степанівці.

003. Др. Рихло.

004. 1914-15. Різдво. Др. Кость Воввідка.

005. 1917. Татові ескізи для прапора української церкви в Празі.

006. Львівський лев і герб.

007. Святий Михайло, патрон Києва.

⁸Переклад Г. Сварник на підставі підписів у родинному альбомі. Примітки курсивом - ГС.

Рис. 11. Електротехнічна екскурсія під проводом Івана Пулюя до Лінца, 1911 р.

008. 1976, Рим.

009. (а) 22 червня 1915. Повторне захоплення Львова. 420.000 російських військовополонених; (б) 29.6.1916. Мімі, Наталія, Ольга; (в) Альцгерсдорф. Кіно-зйомка: Наталія щойно вручила ерцгерцогу букет троянд. Ерцгерцог Фрідріх, Наталія і панна Величко (2-а армія). (?) Поштівка з 30 липня 1915 від Василя Барвінського.

[...] депутат Державної ради Олександр фон Барвінський.

Вгорі: 1 2 3 4 5 6 7 8x 9x 10x 11x 12 13 14

8. Ганс, 9. Семінарист ?... 10. Василь Барвінський;

Посередині: 1-15: 1. панна Горбачевська, 4. панна Горбачевська, 8. священник Сімеон Шпіцер;

Сидять: 1-11: 1. Мімі, 3. Тато, 4. Пані Солтис, 5. Мама, 6. Проф. Горбачевський, 9. Олександр фон Барвінський;

Діти: 1-5: 1. Жорж (Георг) [...].

014. 6 серпня 1917.

015. 1917, Різдво (на фото – 1914).

035-037. Фото бл. 31 січня 1918 (Іван Пулюй в труні).

038. Цвинтар у Грималові, могила дідуся Івана Павловича (має бути – Павла Миколайовича) і бабусі Ксенії Бурштинської. Фото 1975 проф. Бурштинського з Торонта.

Рис. 12. Іван Пулюй з дружиною Катериною, 1900-і чи 1910-і рр.

Рис. 13. Українська громада в Празі. У нижньому ряду зліва направо: Іван Пулюй, Іван Горбачевський та Олександр Барвінський серед інших членів громади. 1915 р.

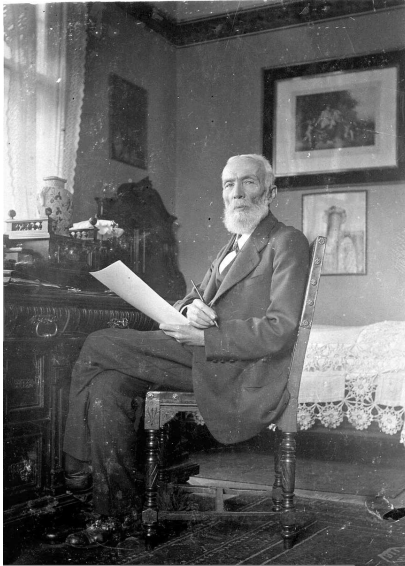

Рис. 14. Іван Пулюй вдома за робочим столом. 06.08 1917 р.

039. Пам'ятна дошка Іванові Пулюю у Сміхові (Прага), кол. вулиця Фібіхгассе, N 1268.

040. Відкриття пам'ятної дошки Іванові Пулюю у Сміхові, Прага. *Невисокий, з бородою – ген. Омелянович-Павленко.*

042. Відкриття пам'ятної дошки Івану Пулюєві у Сміхові, Прага. *Сивий з бородою – проф. І. Горбачевський, з краю цієї групи з хустинкою на піджаку – Василь Барвінський.*

050. 1920, Львів.

051. 1919. “Перед дивом на Віслі!”

052. 1920. Пілсудський, Петлюра, ген. Омелянович-Павленко.

053. 1921. Бреславський (вроцлавський) клуб балалаєчників. Диригент С. Червяков.

054. 1920. Львів, вул. Собіщина № 100 у Барвінських.

055. Петер, Пауль, Мама.

056. 1941, Відень. Петер, Ніна, [оберлейтенант?, Олександр?] П[улюї].

058. 1945.

062. 1912. Ольга.

063. Мама.

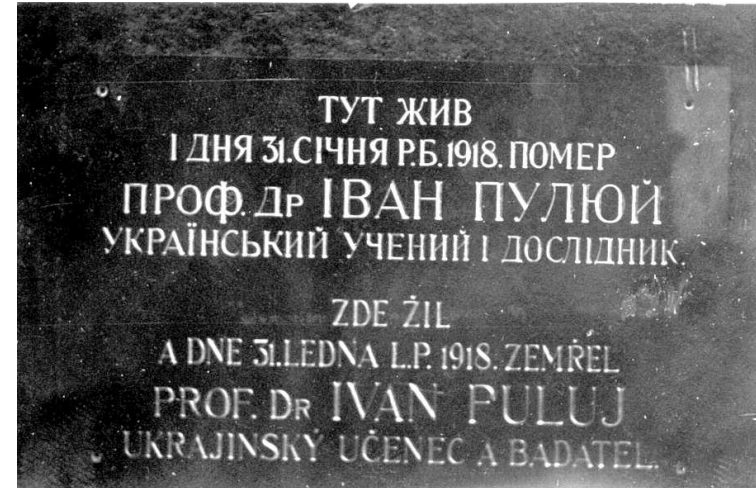

Рис. 15. Пам'ятна дошка І. Пулюєві на Сміхові, колишня вул. Фібіхгассе N 1268.

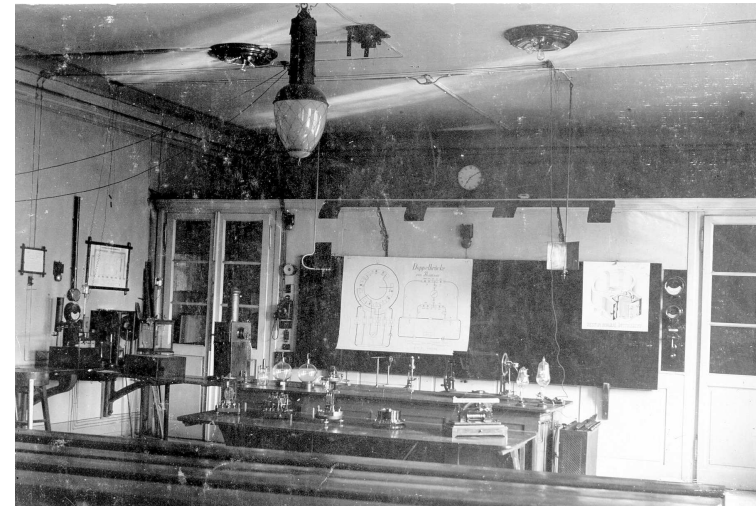

Рис. 16. Лабораторія Георга Пулюя з точної механіки. Мюнхен, 1920-ті рр.

064. Юрій (Іржі) Гривняк. 80 років від дня народження...!
 065. Ю. Гривняк. 80 років від дня народження 2
 066. Ю. Гривняк. 80 років від дня народження 3
 067. Лист Ю. Гривняка про І. Пулюя.

Література

1. Р. Гайда, Р. Пляцко. Іван Пулюй (із серії “Визначні діячі НТШ”). - Львів, 1998; Іван Пулюй. Життя і творчість (видання друге, уточнене й доповнене). - Львів, 2019; R. Gajda, R. Plazko. Johann Puluj. Rätsel des universalen Talents. - Lwiw, 2001.
2. Центральний державний історичний архів України у Львові. ф. 309 (НТШ), оп. 1, спр. 2892, 51 арк.
3. Центральний державний історичний архів України у Львові. ф. 309 (НТШ), оп. 1, спр. 2893-2900 (1884-1920, 1939 рр.), 404 арк.
4. *Крозмалюк Роман*. Олександр Іван Пулюй [некролог]. Опубл.: Вісті комбатанта, 1985, № 1. <http://komb-a-ingwar.blogspot.com/2009/06/01/archive.html>
5. *Пулюй Олександр Ганс*. Осінь 1939. З листів польової пошти [спомини] // Вісті комбатанта. <http://komb-a-ingwar.blogspot.com/2009/06/1939.html>
6. Сайт IMDb (Internet movie database): <https://www.imdb.com/name/nm0700506/>
7. Seit drei Generationen hinter der Filmkamera. В: “mainbezirk.at”, 17. August 2016
<https://www.meinbezirk.at/linz-land/c-wirtschaft/seit-drei-generationen-hinter-der-filmkamera-a1824394>
8. Сайт фірми Puluj Filmproduktion: <https://www.pulujfilm.com/>
9. Die Filmbranche trägt Trauer - Peter Puluj. В: “mainbezirk.at”, 1. Dezember 2017
<https://www.meinbezirk.at/linz-land/c-lokales/die-filmbranche-traegt-trauer-peter-puluj-a2333272>
10. Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника: переміщення і втрати фондів. Т. 2 (1946 – березень 1953): зб. документів і матеріалів / упоряд.: Г. Сварник, Р. Дзюбан, М. Кривенко, Л. Кусий, В. Муравський; Львів, 2019. - С. 193, 233, 269.
11. Сайт “Електронний фонд Івана Пулюя”: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/123456789/329>

CONDENSED MATTER PHYSICS

The journal **Condensed Matter Physics** is founded in 1993 and published by Institute for Condensed Matter Physics of the National Academy of Sciences of Ukraine.

AIMS AND SCOPE: The journal **Condensed Matter Physics** contains research and review articles in the field of statistical mechanics and condensed matter theory. The main attention is paid to physics of solid, liquid and amorphous systems, phase equilibria and phase transitions, thermal, structural, electric, magnetic and optical properties of condensed matter. **Condensed Matter Physics** is published quarterly.

ABSTRACTED/INDEXED IN: Chemical Abstract Service, Current Contents/Physical, Chemical&Earth Sciences; ISI Science Citation Index-Expanded, ISI Alerting Services; INSPEC; “Referatyvnyy Zhurnal”; “Dzherelo”.

EDITOR IN CHIEF: Ihor Yukhnovskii.

EDITORIAL BOARD: T. Arimitsu, *Tsukuba*; J.-P. Badiali, *Paris*; B. Berche, *Nancy*; T. Bryk (Associate Editor), *Lviv*; J.-M. Caillol, *Orsay*; C. von Ferber, *Coventry*; R. Folk, *Linz*; L.E. Gonzalez, *Valladolid*; D. Henderson, *Provo*; F. Hirata, *Okazaki*; Yu. Holovatch (Associate Editor), *Lviv*; M. Holovko (Associate Editor), *Lviv*; O. Ivankiv (Managing Editor), *Lviv*; Ja. Ilnytskyi (Assistant Editor), *Lviv*; N. Jakse, *Grenoble*; W. Janke, *Leipzig*; J. Jedrzejewski, *Wroclaw*; Yu. Kalyuzhnyi, *Lviv*; R. Kenna, *Coventry*; M. Korynevskii, *Lviv*; Yu. Kozitsky, *Lublin*; M. Kozlovskii, *Lviv*; O. Lavrentovich, *Kent*; M. Lebovka, *Kyiv*; R. Lemanski, *Wroclaw*; R. Levitskii, *Lviv*; V. Loktev, *Kyiv*; E. Lomba, *Madrid*; O. Makhanets, *Chernivtsi*; V. Morozov, *Moscow*; I. Mryglod (Associate Editor), *Lviv*; O. Patsahan (Assistant Editor), *Lviv*; O. Pizio, *Mexico*; N. Plakida, *Dubna*; G. Ruocco, *Rome*; A. Seitsonen, *Zürich*; S. Sharapov, *Kyiv*; Ya. Shchur, *Lviv*; A. Shvaika (Associate Editor), *Lviv*; S. Sokołowski, *Lublin*; I. Stasyuk (Associate Editor), *Lviv*; J. Strečka, *Košice*; S. Thurner, *Vienna*; M. Tokarchuk, *Lviv*; I. Vakarchuk, *Lviv*; V. Vlacy, *Ljubljana*; A. Zagorodny, *Kyiv*

CONTACT INFORMATION:

Institute for Condensed Matter Physics
 of the National Academy of Sciences of Ukraine
 1 Svientsitskii Str., 79011 Lviv, Ukraine
 Tel: +38(032)2761978; Fax: +38(032)2761158
 E-mail: cmp@icmp.lviv.ua <http://www.icmp.lviv.ua>